

CHABAD
FLEVOLAND

waar iedereen zich thuisvoelt

Jaargang 24 - herfst - nummer 2

DE JOODSE FLEVOPOST

VOOR HET LEUKE JOODSE NIEUWS UIT DE POLDER

Boeiende interviews met
Joodse Flevolandse uit
Dronten en Lelystad

Informatie voor Rosj
HaSjana in Almere en
Lelystad

**GROOT
SOEKOTFEEST
OP 20 OKTOBER!**

Inhoudsopgave

- 2 Inhoudsopgave
- 3 Voorwoord rabbijn Stiefel
- 4 Activiteitenverslag Almere
- 7 Activiteitenagenda Almere
- 8 Rosj HaSjana uitnodiging Almere
- 9 Joodse Flevolander Almere
- 12 Joodse data en gebruiken
- 15 Steun Chabad Flevoland
- 16 Column van Opperrabbijn Jacobs
- 17 Cursusprogramma 2024/2025
- 18 Uitnodiging Soekotfeest Almere
- 19 Bijzondere sjoeldiensten
- 20 Uitnodiging Simchat Tora
- 21 Joodse Flevolander Lelystad
- 24 Rosj HaSjana uitnodiging Lelystad
- 25 Rabbijn Shusterman vertelt

Z"l

We condoleren Jaffa de Liever met het overlijden van haar broer **Philip de Liever**. Ook condoleren we haar zonen Liron, Noam en Yair en haar ouders Karel en Helène de Liever. We wensen hen veel sterkte en verder alleen simches!

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

Mazzel Tov

We feliciteren:

Imro Augustuszoon en **Chantal Keune** met de geboorte van hun dochter **Naomi** (Ysabeau) en oma **Anita Peters** en tante **Steffanie Keune**.

Jayden van Leeuwen met zijn Bar Mitswa en moeder **Belinda de Boer**.

Een dubbele mazzeltov aan **Yaron van Soolingen** met zijn Bar Mitswa en zijn zus **Shirel van Soolingen** met haar Bat Mitswa, en de ouders **Mario van Soolingen** en **Daniella Ezerman**.

Mendy Stiefel (Almere) & **Mussi Kaplan** (Victoria, British Columbia, Canada) met hun bruiloft, en ouders **Rabbijn Moshe** en **Channa Stiefel** en opa en oma **Jacobs en Stiefel**.

ANBI

Wij zijn door de belastingdienst erkend als een officiële ANBI (ons RSIN-nummer is: 816371477)
Alle donaties aan Stichting Chabad Flevoland zijn dus belastingaftrekbaar. We doen een oproep aan iedereen om ons te steunen met kleine of grote donaties. Wij stellen uw giften zeer op prijs! Mede dankzij uw donatie zijn wij in staat om het Joodse leven in Flevoland verder op te bouwen. Onze bankgegevens nogmaals: Stichting Chabad Flevoland, NL57 ABNA 0516 9920 74. Wilt u een maandelijks sponsor worden van onze stichting? Dat stellen we zeer op prijs!
Al vanaf 18 euro per maand bent u een officiële sponsor van Stichting Chabad Flevoland!

Het bestuur

Bedankt

ב"ה

De Joodse activiteiten in Flevoland kunnen plaatsvinden dankzij (o.a.) de sponsors en vrijwilligers die hun geld en tijd aan ons besteden. Daarvoor zijn wij hen heel dankbaar.

Onze dank gaat uit naar:

- **Burgemeester Hein van der Loo** voor de bijzondere betrokkenheid en voor het cameratoezicht van onze sjoel.
- **De politie** voor handhaving en regelmatig langs komen voor controle.
- **De vrijwilligers** van het veiligheidscomité.
- **De evenementencommissie (en alle andere vrijwilligers)** met het helpen bij het klaarzetten voor evenementen.
- **Alle sponsors**, met name de maandelijks sponsors, de maandelijks VIP-sponsors en bijzonder veel dank aan de zilveren founders en gouden founders.
- **De regelmatige bezoekers** van onze sjoeldiensten, die zorgen voor een volle sjoel en een geweldige sfeer tijdens de sjoeldiensten en de kiddoesjiem.
- **De vrijwilligers onder leiding van Peter Aalsters** voor het keurige onderhoud van de Joodse begraafplaats van Almere.

Vrijwilligers gezocht voor onderhoud Joodse begraafplaats Almere

We zoeken vrijwilligers voor het meehelpen bij het onderhoud van de Joodse begraafplaats in Almere.

Voor aanmelden of vragen kunt u contact opnemen met:

Peter Aalsters: pcaalsters@gmail.com of tel: 06-55116135

of Rabbijn Zwi Spiero: jbw@hetjbw.nl of tel: 06-54770367

Nieuwsbrief

Wilt u via een wekelijkse nieuwsbrief op de hoogte worden gehouden van details en updates rondom diensten en activiteiten? Stuur een e-mail naar secretariaatchabadflevoland@gmail.com om u aan de lijst toe te laten voegen.

Colofon

De Joodse Flevopost verschijnt drie keer per jaar en is gratis voor alle Joodse inwoners van Flevoland. Uw donaties voor dit blad of voor activiteiten zijn van harte welkom!

Redactie

Rabbijn Moshe Stiefel
Alice ten Napel

Grafische vormgeving

Sarah Bakker

Redactie-adres

tel. 036-744 05 09
chabadflevo@gmail.com
www.chabadflevoland.nl

Advertenties

Neem voor informatie en tarieven contact op met de redactie.

Bankrekening

Voor adverteerders en sponsors van dit blad:
IBAN: NL57 ABNA 0516 9920 74
t.n.v. Stichting Chabad Flevoland
KvK 39073200
St. Chabad Flevoland heeft een ANBI-Status

Rosj Hasjana 5785 - Een boodschap van hoop voor het komende jaar!

Nu we het Joodse nieuwe jaar 5785 naderen, denken we na over de uitdagingen van het afgelopen jaar. Vooral 7 oktober en de aanhoudende aanslagen in Israël, de uitdagingen van het antisemitisme tegen het Joodse volk wereldwijd, en op bepaalde vlakken ook uitdagingen binnen onze eigen Joodse gemeenschap. Maar ondanks deze moeilijkheden houden we vast aan hoop en positiviteit terwijl we naar het komende jaar vooruitkijken.

Een indrukwekkend verhaal dat resoneert met het thema verandering is het verhaal van een moeder die haar zoon ervan probeerde te overtuigen geen suiker te eten. Alle inspanningen leverden niets op, dus besloot ze de beroemde Ashram Gandhi te bezoeken. Na een bezoek aan de ashram en de opdracht om over twee weken terug te komen, keerden moeder en zoon terug naar de ashram die de jongen opdroeg om geen suiker te eten. Toen de moeder de ashram vroeg waarom hij dat de eerste keer niet had gezegd, legde de ashram uit dat hij tijdens het eerste bezoek zelf nog suiker at. Pas nadat hij zich de afgelopen twee weken had onthouden van suiker en zijn eigen verandering had doorgevoerd, voelde hij zich gesterkt om anderen te begeleiden naar verandering.

Dit verhaal herinnert ons er op aangrijpende wijze aan dat we, om veranderingen tot stand te brengen in de wereld om ons heen, eerst bereid moeten zijn om veranderingen in onszelf aan te brengen. Laten we bij het naderen van het nieuwe jaar deze boodschap ter harte nemen en ons inzetten voor persoonlijke groei, positieve verandering en een hernieuwd gevoel van verbondenheid met onze gemeenschap. Elke positieve verandering die we in onszelf bewerkstelligen, zal ons in staat stellen om positieve veranderingen teweeg te brengen voor onze omgeving, voor de wereld in het algemeen en voor ons geliefde land Israël.

De eenvoudige vertaling van de woorden Sjana towa betekent een goed jaar, maar het woord sjana komt ook voor het Hebreeuwse woord verandering. Moge het jaar 5785 niet zomaar een jaar zijn, maar een jaar van positieve verandering, voor onszelf, voor onze omgeving en voor de hele wereld. Moge het een tijd van bezinning, vernieuwing en kracht zijn voor ons allemaal. Laten we als gemeenschap samenkomen, elkaar steunen en inspireren terwijl we beginnen aan deze reis naar een nieuw jaar vol hoop, zegeningen en eindeloze mogelijkheden.

Het komende jaar hopen de Joodse gemeenschappen van Almere en Lelystad en de rest van Flevoland veel positieve veranderingen door te voeren in onze reeds bestaande programma's, nieuwe programma's toe te voegen en meer Joodse inwoners in heel Flevoland te bereiken. Denk eraan, bij onze inspanningen om verandering te brengen in de wereld, moeten we eerst beginnen met het maken van verandering in onszelf.

Ketiwa vachatima towa - een goede aantekening - , L'sjana towa oemetoecka - een gelukkig en zoet nieuwjaar voor iedereen, ook namens mijn vrouw Channa en onze kinderen!

Rabbijn Moshe Stiefel

ACTIVITEITENVERSLAG APRIL - AUGUSTUS 2024

De Joodse gemeenten in Flevoland groeien en bloeien en zo valt er vaak naast de religieuze feestdagen ook het nodige te vieren of juist te gedenken. Lees mee en geniet nog even na van de vele mazaltovs die we de afgelopen maanden mochten uitspreken. En ervaar hoe we om gemeenteleden heen staan die juist een moeilijke periode doormaken.

Viering Bar Mitswa Yossi Stiefel 18-20 april

Vlak voor Pesach viert Yossi Stiefel op grootse wijze zijn Bar Mitswa. Van heinde en ver komen gemeenteleden, familie, vrienden en kennissen uit binnen- en buitenland op dit festijn af. Op donderdagavond 18 april is de zaal van Selena afgeladen vol. Omdat het feest wat later in de avond begint is er volop de gelegenheid om de heren tefillien te laten leggen, daarbij bieden de familieleden van de Stiefels graag de helpende hand. Yossi krijgt een bijzonder geschenk van zijn ouders, een dollar die rabbijn Stiefel tientallen jaren geleden persoonlijk uit de handen van de Rebbe Schneerson heeft ontvangen. Yossi is namelijk op dezelfde datum als de Rebbe jarig, 11 Niesan. Tijdens het feest werd daar uiteraard aandacht aan besteed. Ter ere daarvan is er na afloop van het feest ook een informeel farbrengen onder leiding van Rabbijn Twardovitch (hoofd van de Yeshiva in Antwerpen) om beide verjaardagen te vieren. Yossi houdt een prachtige maimer in het Jiddisch en de Talmoed halachische uitleg doet hij in het Engels. De vele bezoekers genieten van een fantastisch feest met veel eten, drinken, vreugde, muziek, toespraken en een geweldige sfeer.

Op Sjabbat leest hij in een bomvolle sjoel prachtig de parsja van de week. De kiddoesj vindt buiten in een grote partytent plaats en Yossi houdt een toespraak in het Nederlands. Ook de vaders en opa's komen aan het woord. Na de kiddoesj volgde het middaggebed waar Yossi werd opgeroepen naar de Tora.

Omdat veel gasten tijdens Pesach blijven logeren, is er de hele week drie keer minjan. Een hele mooie en bijzondere situatie voor Flevoland.

Vreugde op het feest

Matsot uitdelen in de polder

De periode voor Pesach is altijd hectisch. Terwijl iedereen druk is met het opruimen van de chameets delen de rabbijnen ook honderden matsot uit in de polder. En als ze er toch al zijn, leggen ze met veel mannen ook meteen tefillien.

Seidermaaltijd maandag 22 april en Pesachsjoeldiensten

In Almere komt een kleine maar gezellige groep van veertig bezoekers op de Seidermaaltijd in de sjoel af. Voorafgaand houden we eerst een korte mincha met een minjan en leggen verschillende heren tefillien Eén jongeman zelfs voor het eerst, zo zijn we getuige van zijn Bar Mitswa!

We lezen samen de Hagada in het Hebreeuws, Engels of Nederlands en zingen allemaal mee. Na het avondgebed is het tijd voor de echte Seider met lezen, zingen, matses, maror, vier bekers wijn en het 'Ma nishtana?' van de kinderen en uiteraard een overheerlijke maaltijd. We voelen de vreugde en inspiratie.

Dat gevoel nemen we mee naar de sjoeldienst van de volgende ochtend. Er is een ruime minjan en de dag erna wederom. Tijdens de laatste dagen van Pesach zijn er 's ochtends sjoeldiensten in de sjoel en 's avonds bij de familie Stiefel thuis. En zoals gebruikelijk sluiten we Pesach af met de Moshiachmaaltijd. Bijzondere gasten zijn de ouders van rabbijn Stiefel vanuit Canada. Beide rabbijnen spreken de aanwezigen toe. We leren veel van de inspirerende lessen en verhalen en zingen liederen van verschillende generaties Chabad Rebbes.

Prachtig versierde tafel voor de Seidermaaltijd

De seidermaaltijd in de sjoel

ACTIVITEITENVERSLAG APRIL - AUGUSTUS 2024

Pesach in de Flevolandse hoofdstad

In Lelystad vieren ze ook Seider met een bomvolle tafel, met zelfs meer gasten dan in Almere, bij de familie Shusterman. Al met al kijken we terug op een geslaagde Pesach in de polder.

De seidermaaltijd in Lelystad

Bowling middag met Chabad Lelystad

Telfies na acht tefillienloze dagen

Traditiegetrouw maken we de dag na Pesach weer telfies (tefillien selfie op sociale media) omdat we acht dagen lang vanwege Pesach geen tefillien konden leggen.

Jaarvergadering 12 mei

Tijdens de jaarvergadering op zondag 12 mei besluiten we om een paar geliefde en actieve programma's uit het verleden weer nieuw leven in te blazen. Zo hopen we weer veel vreugde en gezelligheid terug te brengen.

Lag Ba'Omer BBQ in Lelystad

Barbecue op Lag Ba'Omer zondag 26 mei

Craig zwaait weer zoals vanouds de scepter op de Lag Ba'Omer barbecue op zondag 26 mei. Zoals bekend is het beter om niet te vermelden dat je vegetariër bent, dat komt zijn humeur niet ten goede. Al valt er voor de vele gasten met uiteenlopende eetwensen genoeg te nashen. Ook in Lelystad genieten we van lekker eten, muziek en gezelligheid.

Gezellige Lag Ba'Omer BBQ in huize Stiefel

Craig Aronowitz

Jaartijd van Agmon van der Veen op dinsdag 28 mei

We staan stil bij eerste jaartijd (datum van overlijden) op dinsdag 28 mei van Agmon van der Veen. Met een ruime minjan en onder leiding van Max Abuhasera lezen we de mincha, Michael Ballak spreekt de Kaddiesj uit en rabbijn Moshe Stiefel leert een misjne ter nagedachtenis aan Agmon, gevolgd door Kaddiesj en Jizkor. We sluiten de avond af met lechajiem, koffie, thee en koekjes en spreken over Agmon. De voorafgaande sjabbat heeft Mirjam Tsoukernik de kiddoesj gesponsord ter nagedachtenis aan Agmon.

Agmon van der Veen

Primeur: eerste minjan in Lelystad tijdens Sjawoet op woensdag 12 juni

Deze Sjawoet hebben we een bijzondere primeur in de polder. Op woensdag 12 juni is het volle bak in huize Shusterman in Lelystad. We lezen voor het eerst met een minjan de Tien Geboden in Lelystad. Heel fijn dat er ook zoveel kinderen aanwezig zijn. Levy Stiefel helpt rabbijn Shusterman en de Joodse mannen spreken de voor- en nabrachot. Vervolgens doet iedereen zich tegoed aan de cheesecakes, salades en de ijsjes. We voelen de simcha en er ontstaan leuke gesprekken tussen verschillende bezoekers.

Naamgeving tijdens Sjawoet in Almere

Ook in Almere is het de eerste dag Sjawoet een drukte van jewelste om het voorlezen van de Tien Geboden te horen, inmiddels voor de 3.336e keer. De Chazaniem zingen uit volle borst en ook het publiek doet uitbundig mee. Alle kinderen ontvangen lolly's en prijzen. De sfeer is geweldig. We vieren die dag ook de naamgeving van de dochter van Imro en Chantal.

Ze krijgt de prachtige Joodse naam Naomi, een naam die uitstekend past bij Sjawoet. Helaas kunnen moeder Chantal en de baby Naomi niet aanwezig zijn omdat Naomi in het ziekenhuis ligt. Gelukkig gaat het in de dagen erna al snel beter.

Het is fijn dat er zoveel volwassenen en kinderen zijn om de Tien Geboden te horen en te genieten van het ijsfeest, want melkproducten horen bij Sjawoet. Verplicht ijsjes eten, wie wil dat nou niet?

Bar Mitswah Jayden van Leeuwen op donderdag 25 juli

Waar een gemeenschap groot in is, merken we als Jayden van Leeuwen op donderdag 25 juli zijn Bar Mitswa viert in de sjoel van Almere. Het was kort dag, maar toch is er een ruime minjan om samen met Jayden de talliet en tefillien om te doen. Ze zijn er getuige van dat Jayden met zijn Joodse naam Aharon ben Yaakov Yitzchak wordt opgeroepen naar de Tora. De lolly's (in plaats van de vergeten snoepjes) vliegen in het rond, we zingen en dansen en wensen Jayden Mazaltov. Jayden straalt van vreugde en ontvangt namens de Joodse gemeenschap een siddoer (gebedenboek). Zijn moeder Belinda spreekt tijdens de uitgebreide en lekkere brunch een speciaal woord van dank uit.

Bar en Bat Mitswah Yaron en Shirel van Soolingen op Sjabbat 10 augustus

En een paar weken later is het opnieuw feest want op Sjabbat 10 augustus vieren Yaron en Shirel van Soolingen hun Bar en Bat Mitswah. Yaron krijgt een oproep voor de Tora en spreekt de brachot heel mooi uit. Het is dubbel feest omdat Shirel van Soolingen, de zus van Yaron, haar Bat Mitswah verlaat viert. Vanwege de coronabeperkingen was dat eerder niet gelukt. We gooien snoepjes (dat is natuurlijk altijd feest voor de kinderen), we zingen en dansen en overal weerklinkt het siman tov. Rabbijn Stiefel spreekt een speciale "mie sjebeerach" uit voor Shirel. Tijdens de toespraak besteedt hij speciale aandacht aan zowel Yaron als Shirel. Beiden ontvangen ze een machzor (gebedenboek) voor Rosj Hasjana.

Het is Sjabbat Chazon, de Sjabbat vóór Tisja Be'aw. Bovendien sluiten we het sjoelseizoen af. Mario van Soolingen en Daniella Ezerman, de ouders van Yaron en Shirel sponsoren de kiddoesj (Yaela Schulkes is medesponsor). Heel veel mazzeltov voor Yaron, Shirel en hun ouders.

Yaron van Soolingen houdt de Tora rol vast

Jayden van Leeuwen leest uit de Tora

Tisja BeAv, Vastendag op de negende van Av, op dinsdag 13 augustus

Op Tisja BeAv herdenken we de verwoesting van de twee Joodse tempels in Jeruzalem en de vele rampen die het Joodse volk gedurende de geschiedenis op deze datum zijn overkomen. We vasten en lezen in de sjoel het boek Echa, Klaagliederen. Volgens onze jarenlange traditie bestaat er op Tisja Be'Aw een samenwerking tussen Amersfoort en Almere. Voor het lezen van Echa reizen we op maandagavond naar Amersfoort, en voor het mincha gebed op dinsdagmiddag en -avond, overigens is dat het enige middaggebed gedurende het jaar waarbij we Taliet en Tefillien dragen, komt een delegatie uit Amersfoort naar onze sjoeldienst in Almere, de dienst is onder leiding van Max Abuhasera. Beide keren is er een ruime minjan. Na afloop van het middaggebed bekijken we samen een gloednieuwe film van Berel Solomon "Finding Moshiach". Na het avondgebed genieten we van een gezonde aanbijt!

Dit is een greep uit de vele feesten en activiteiten die plaatsvinden in de Joodse gemeentes. Wilt u meer weten over het Jodendom, graag meedoen aan een cursus of gewoon een gezellig sociaal evenement bijwonen? Kijk verderop in het blad bij de activiteitenkalender en kies iets uit het grote aanbod. Samen bouwen we een sterke en levendige Joodse gemeenschap.

ACTIVITEITENAGENDA ALMERE

Zondagochtenden (om 10:30 uur)

Joodse les voor de kinderen.
Neem contact met ons op voor het schema.

Zondagavond (om 20:00 uur)

Zoomles voor dames. Hou de wekelijkse nieuwsbrief in de gaten voor updates.

Maandagochtendsjoeldiensten

Updates worden gegeven via de maandagochtend whatsapp groep.

Dinsdagavond (en andere)

Zoomlessen
Hou de wekelijkse nieuwsbrief in de gaten voor updates.

Wekelijkse Sjabbatochtend (om 10:00 uur)

Gevolgd door een gezellige kiddoesj met uitzondering van 1 keer per maand.
We hebben geen Sjabbatochtend sjoeldiensten op:
19 oktober
30 november
14 december

Bijzondere activiteiten:

Sjabbat 15-16 november
wereldwijd Sjabbatproject

Woensdagavond 11 december
Sociale activiteit.

Tefillien leggen – een krachtig gebaar

Steun Israël nu het land in oorlog is met de Hamas. Niet alleen financieel, maar juist ook door mitswot (goede daden) uit te voeren. We leveren niet alleen een aardse, maar ook een geestelijke strijd. En die laatste winnen we door ons op H"Sh te richten. Denk aan het aansteken van Sjabbatkaarsen of het leggen van tefillien (gebedsriemen). Twijfelt u hoe dat precies moet? Neem contact op met Chabad, de rabbijnen helpen u graag. Samen staan we sterk. Alle hulp is dringend nodig.
Am Jisraëel Chai - Het volk van Israël leeft!

Rabbin Stiefel

Almere en directe omgeving:
chabadflevo@gmail.com

Rabbin Shusterman

Lelystad + rest v/d polder:
chabadlelystad@gmail.com

Bestuursleden en vrijwilligers gezocht

Stichting Chabad Flevoland is op zoek naar 2 nieuwe bestuursleden om de Joodse gemeenschap te helpen versterken. Ben je georganiseerd en heb je een positieve houding, neem dan z.s.m. contact met ons op. Ook zijn we op zoek naar vrijwilligers/commissieleden.

Voor sollicitaties of vragen kunt u contact met ons opnemen via:

chabadflevo@gmail.com

Bij voorbaat hartelijk dank.

Het bestuur

De Joodse Flevopost

Voor het leuke Joodse nieuws uit de polder

Ooit weleens overwogen om te adverteren in de Joodse Flevopost?

Dat betekent dubbel voordeel!

U maakt niet alleen reclame voor uw eigen product, dienst of bedrijf,

maar u steunt óók onze gemeente.

Bel ons vandaag nog!

tel. 036-744 05 09

of stuur een email naar:

secretariaatchabadflevoland@gmail.com

We nodigen u graag uit voor het

Rosj HaSjana viering Almere 5785

Donderdag 3 oktober

10:00 uur sjoeldienst

11:30 uur sjofar blazen

13:30 uur grote kiddoesj en lunch

Tweede dag Rosj HaSjana, vrijdag 4 oktober sjoeldienst
om 10:00 uur met Sjofar blazen en een kiddoesj

Ook woensdag 2 oktober houden we een diner.
Zie www.chabadflevoland.nl voor meer informatie en aanmelden.

JOLANDA STIBBE UIT DRONTEN – JOODSE GEMEENTE ALMERE

‘IN ISRAËL VOEL IK ME NIET ANDERS DAN ANDEREN, DAAR BEN IK GEWOON THUIS’

Jolanda Stibbe (67) uit Dronten

Jolanda Stibbe (67) behoorde tot de pioniers van de Joodse gemeente van Almere, maar binnenkort neemt ze afscheid omdat ze op alia gaat. Het is een lang uitgesteld vertrek naar Israël. ‘In 2016 was al het papierwerk al rond, maar plotseling bleek dat ik leukemie had met een levensprognose van slechts drie maanden. Die besloot ik in Nederland door te brengen, dicht bij mijn kinderen. Maar, nu acht jaar later leef ik nog steeds, dokters noemen het een groot wonder. Omdat de situatie voor Joden in Nederland zo verslechtert, is het nu of nooit om op alia te gaan. Voordat het te laat is. Tijdens de Tweede Wereldoorlog beschermde de regering ons niet en voor mijn gevoel nu weer niet. Ik ben helemaal klaar met Nederland.’

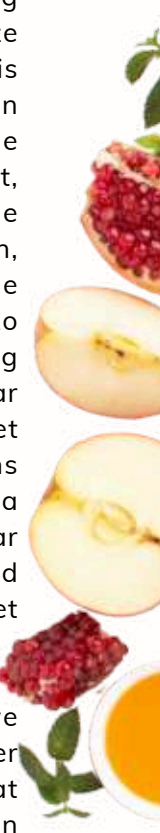
‘In mijn jeugd werd er niet over het Jodendom gepraat. Mijn ouders waren getraumatiseerd door de Tweede Wereldoorlog en als ik thuis wat vroeg, kreeg ik als antwoord dat ik het maar op moest zoeken in boeken.

Mijn ene opa had een chocolaterie in Amsterdam. Hij wilde niet vertrekken, het zou immers niet zo'n vaart lopen? Hij is net als veel andere familieleden vermoord. Van mijn moederskant is alleen mijn oma teruggekomen, alle ooms, tantes, neven en nichtjes hebben het niet overleefd. Dat is ook de reden dat ik binnenkort op alia ga. Europa gaat een zware tijd tegemoet, vooral voor de Joden, die pakken ze altijd het eerst.’

Verdwenen familieband

‘Mijn vader overleefde net als mijn moeder de oorlog in de onderduik. Mijn moeder was een klein meisje toen de oorlog begon, ze wist niet eens dat ze Joods was. Plotseling moest ze onderduiken en werd ze gescheiden van haar familie. Bovendien is haar vader vermoord. Al die gebeurtenissen hebben nogal een staartje gehad. Door de oorlog zijn hele families uit elkaar gerukt, daardoor verdween de familieband. En de enkele familieleden die nog wel over waren, raakten door alle traumatische gebeurtenissen van elkaar vervreemd. Zo overleefde mijn tante bijvoorbeeld de oorlog in het kamp. Na de oorlog kreeg haar moeder te horen dat haar kinderen niet meer leefden. Die emigreerde vervolgens naar Amerika voor een nieuwe start om na twee jaar te horen te krijgen dat haar kinderen in een kindertehuis in Nederland woonden. Pas daarna werden ze met elkaar herenigd.’

‘Mijn moeder kon nergens aarden en we verhuisden om de haverklap. Ik heb in meer dan tien plaatsen gewoond en elk jaar zat ik op een andere school. Ik kreeg zelfs een keer les van de nonnen, ik ken katholieke gebeden uit mijn hoofd.’ Thuis ervoer Jolanda de verhouding met het Jodendom als heel ambivalent. ‘Ik wist dat ik Joods was, maar ik mocht er niet over praten.

Het was verboden om niet-Joodse vriendinnetjes mee naar huis te nemen, maar ik mocht ook niet met Joden omgaan. Dan blijft er weinig over uiteraard. Dus ging ik stiekem bij vriendinnetjes thuis spelen, zo werkt dat. De straf die ik bij ontdekking kreeg, nam ik op de koop toe.'

Een gokje

'Mijn broers hebben wel Bar Mitswah gedaan, maar verder deden we helemaal niets aan religie. We aten geeneens matses tijdens Pesach, maar we mochten ook geen kerstboom hebben. Als ik eraan terugdenk, is dat eigenlijk heel raar. Mijn moeder ging nooit naar sjoel, maar ik herinner me dat mijn vader me één keertje meenam tijdens Jom Kippoer (Grote Verzoendag), toen gingen we een heel rijtje af. Mijn moeder had wel banden met de WIZO (Women's International Zionist Organisation). Ze haalde geld op voor het goede doel en kocht zelf veel lootjes, ze hield wel van een gokje. Na die vele verhuizingen zijn mijn ouders uiteindelijk op alia gegaan en mijn zus vertrok ook naar Israël toen ze een jaar of twintig was.'

'Op mijn vijftiende ging ik de deur uit om bij een orthodox gezin in België als au pair te werken. Zij beschouwden mij als een goy (niet-Jood). Ik mocht niet eens mee naar sjoel. Ik heb mijn hele leven in HaSjem geloofd, maar niet op die manier. Ik kwam pas in contact met een Joodse gemeente nadat we in Almere woonden. Mijn zoon en dochter begonnen vragen te stellen over waar we eigenlijk vandaan kwamen en waarom wij geen familie hadden. Omdat ze antwoorden wilden, bezochten we diensten in het buurthuis, het was de periode voordat de Stiefels er waren. Aanvankelijk wilde mijn zoon geen Bar Mitswah worden, maar dankzij Arik Suissa veranderde hij later toch van gedachten. Zijn Bar Mitswah was de primeur voor de Joodse gemeente in Almere. Ik liet hem de vrije keus, maar ik was helemaal trots dat hij het toch deed.'

Waardevol contact

'Ik ken de Stiefels vanaf het begin en het zijn heel aardige mensen. Dan wil je graag langs gaan. Het contact met de Joodse gemeenschap is heel waardevol. Ik heb goede herinneringen aan de koffieochtenden die vroeger werden georganiseerd. Nu ik in Dronten woon ga ik daar niet voor heen en weer, maar zulke initiatieven versterken de onderlinge band. Het is belangrijk om zieken te bezoeken. Toen mijn schoondochter ongeneeslijk ziek was, kwam rabbijn Stiefel vaak op bezoek om teffillien met mijn zoon te leggen. Dat is ook meteen mijn tip voor de gemeente; steek veel tijd in contacten onderhouden. Zo is Channa onlangs nog bij mijn dochter geweest. Als het de Stiefels zelf niet lukt, zet dan een gemeentelid in dat heel sociaal is en daar tijd voor heeft.'

'Naast de zoektocht naar onze wortels heb ik ook op aandringen van mijn kinderen ook psychologische hulp gezocht. Zelf zag ik het niet zo, maar blijkbaar heb ik van huis uit toch een tik meegekregen en reageerde ik anders dan de gemiddelde ouders. Ik verwachtte bijvoorbeeld veel te jong dat ze zelfstandig waren. Het is me niet gelukt een Joodse man te vinden, daarvoor moet je echt wel in Israël zijn. We zijn al vroeg gescheiden, dus konden de kinderen en ik ongestoord onze Joodse afkomst onderzoeken. Ik heb verschillende banen gehad. Ik begon als verpleegkundige, werd daarna kraandrijver bij de hoogovens, runde vervolgens een cateringbedrijf en later werkte ik als verkoper bij het Groene Weekblad. Het zijn bijna allemaal mannenberoepen, maar dat beviel me uitstekend.'

Mooiste feestdag

Ik houd me aan de feestdagen en steek soms Sjabbatkaarsen aan, dat ligt aan mijn bui. De rest van het jaar rommel ik een beetje aan. Ik heb altijd in HaSjem geloofd, maar ik houd me niet aan alle regels.

Het mooiste feest vind ik Chanoeka vanwege de sfeer, de liedjes en de symboliek. Maar ook Rosj HaSjana en Pesach vieren we altijd samen. Mijn dochter regelt het eten, mijn zoon en kleinzoon lezen voor en ik maak gremlich. Als familie zijn we momenteel allemaal druk Ivriet aan het leren als voorbereiding op onze alia. Want na mij volgen vier van de vijf kleinkinderen en mijn dochter. Mijn zoon en zijn kind blijven vooralsnog hier.'

'Het is het beste dat alle Joden naar Israël gaan. Als ik kijk naar Frankrijk en andere Europese landen denk ik niet dat er veel Joden zullen achterblijven. Europa gaat een zware tijd tegemoet en ik wil voor die tijd weg zijn. Ik wil niet dezelfde fout als mijn opa maken die te lang wachtte en daardoor niet terugkwam. Daarom zeg ik ook tegen mijn kinderen dat ze weg moeten. Het gaat de verkeerde kant op en we gaan hoe dan ook pleite.'

Bedreigingen via WhatsApp

'Zo krijgt mijn kleindochter bedreigingen via WhatsApp omdat ze Joods is, maar school durft er niks aan te doen. Daarnaast zijn ze ook nog te bang om over de Holocaust onderwijs te geven. Dan zit je op het gymnasium, maar je mag niet praten over wat er tijdens de Tweede Wereldoorlog is gebeurd. Dat zegt genoeg en dat vind ik heel beangstigend. Mijn andere kleinkind zit op de universiteit. Daar waren die demonstraties en vernielingen en zijn Joodse studenten geslagen en brachten medestudenten de Hitlergroet. Dan denk ik: Jongens wat doen we hier nog?'

'Als Jood ben je een eenling op school, of je moet in Amsterdam naar een Joodse school gaan. Ik woon in het dorp Dronten en daar heb ik al een paar keer klappen gehad omdat ik met een Magen David (Davidster) rondliep. En ik kreeg verschrikkelijke opmerkingen te horen zoals: "Ze zijn jullie vergeten te vergassen" en "Arbeit macht frei".'

Ik heb een paar aangiftes lopen. Mijn omgeving vertelt me dat ik mijn mond moet houden en niet meer met mijn Magen David moet dragen. Dat ben ik zat. Ik ben wie ik ben, ik wil daar niet voor weglopen. Daarom ga ik weg, het is tijd om te gaan.'

Gewoon thuis

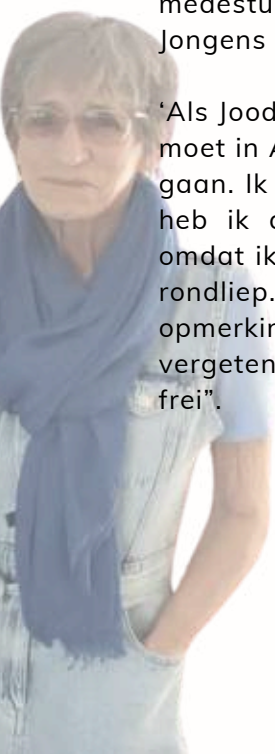
'Het klopt niet dat onze regering er niet in slaagt om die kleine groep Joden in Nederland te beschermen. Ik wil niet het risico lopen om hier afgemaakt te worden. Wegwezen hier, dan maar daar een bom op me krijgen in plaats van hier. Ik weet dat er gevaar is in Israël en dat de kleinkinderen in dienst moeten. Logisch als we daar gaan wonen. Het grote verschil is dat in Israël de regering achter mij staat als er iets gebeurt. Dat is ook meteen het aantrekkelijkste van Israël. Ik voel me niet anders dan anderen en hier wel. In Israël ben ik gewoon thuis, dat heb ik hier niet. En daar hoef ik niet orthodox voor te zijn.'

'Ik ben vaak in Israël geweest en ik heb meegemaakt dat er bommen werden gegooid. Dan moesten we steeds van het strand af de schuilkelder in, daar wen je ook aan. Ik heb nog geen idee waar ik terecht kom, dat hoor ik wel. Het liefst beland ik in een kibboets bij de woestijn. Ik ben geen stadsmens en maak graag deel uit van een gemeenschap. Verder heb ik in Israël ook familie en kennissen wonen. Daar is het heel makkelijk om koosjer te eten, nog zo'n aspect dat ik mis in Nederland.'

Alle vertrouwen

'Ik verheug me erop om weg te gaan, al raakt de Joodse gemeente in Almere zo wel weer wat mensen kwijt. Als het verschepen van mijn spullen vanwege de oorlogsdreiging niet lukt, dan heb ik genoeg aan de herinneringen die in mijn hoofd en hart zitten. Daar Boven hebben ze me goed geholpen toen ik acht jaar geleden zo ziek was, hier komen we ook wel doorheen met de hulp van Boven. Daar heb ik alle vertrouwen in.'

Tekst: Alice ten Napel

Joodse data en gebruiken

Rosj Hasjana - nieuwjaar

Donderdag 3 oktober en vrijdag 4 oktober

Het feest ter ere van het nieuwe Joodse jaar, Rosj Hasjana 5785, duurt twee dagen en valt dit jaar op donderdag 3 oktober en vrijdag 4 oktober. Net als de andere Joodse feestdagen begint ook dit feest de avond van tevoren, op woensdagavond 2 oktober.

Rosj Hasjana heet ook Jom HaDien, de Dag van het Oordeel, omdat tijdens deze twee dagen een besluit valt over iedereen in de hele wereld. Daarom komen we in sjoel bijeen en hebben we ook een aantal bijzondere gebruiken voor deze twee dagen.

Hier volgt een aantal gewoonten en wetten van Rosj HaSjana:

1. Op de eerste avond van Rosj HaSjana (2 oktober) wensen wij een man/jongen 'Lesjana towa tikateew weteechateem' en een vrouw/meisje 'Lesjana towa tikateewie weteechateemie'. 'Moge je worden ingeschreven en bezegeld voor een goed jaar'.

2. Na mincha (het middaggebed) van de eerste dag van Rosj Hasjana - donderdag 3 oktober - is het de gewoonte naar een meer of rivier te gaan en gebeden te zeggen (zie de machzor, het gebedenboek) die de profetie benadrukken: 'Gij zult al hun zonden in de diepten der zee werpen' (Micha 7:19). Dit is om ons eraan te herinneren dat wij al onze tekortkomingen achter ons moeten laten en dit jaar een nieuw begin moeten maken. Deze gewoonte heet "Tasjleach."

3. Het is gebruikelijk om op Rosj HaSjana voedsel te eten dat zoetheid, overvloed en zegeningen symboliseert. Sommigen dopen de challa (het gevlochten brood dat we op Sjabbat en feestdagen eten) in honing. Op de eerste avond van Rosj HaSjana, nadat wij het eerste stukje van de challa hebben gegeten, dopen wij een stukje appel in honing. We zeggen de bracha (zegenspreuk) over de appel en voegen daaraan toe: 'Moge het Uw wil zijn ons een goed en zoet jaar te schenken'. Als symbool van het begin - de 'kop' - van het nieuwe jaar wordt een vissenkop geserveerd. Ook eten wij worteltjes, in het Jiddisch 'mern' ('vermenigvuldig') genoemd, symbolisch voor de zich vermenigvuldigende zegeningen. Op de tweede avond, aan het begin van de maaltijd na de kiddoesj, eten wij een vrucht van een soort die wij dit jaar nog niet eerder hebben gegeten, met de bracha van 'sjehechejanoe': 'Moge G-d ons leven blijven schenken zoals Hij ons in staat heeft gesteld deze dag te beleven'.

4. Wanneer wij ons tot G-d wenden om te vragen om genade, vergeving, goedheid en liefde, als wij Hem vragen ons een goed en zoet jaar te schenken, is het belangrijk extra tzedaka (geld voor goede doeleinden) te geven. Op Rosj HaSjana zelf is het mogelijk deze mitswa te vervullen door een persoon die daaraan behoefte heeft voor de Rosj HaSjanamaaltijd uit te nodigen. Om deze feestdagen te kunnen vieren, is het van het grootste belang ons voor Rosj HaSjana ervan te verzekeren dat de minderbedeelden van al het nodige worden voorzien.

5. Het belangrijkste van alles is het luisteren naar de sjofar - de ramshoorn. Het geluid dat hieruit komt symboliseert het geluid van de diepste gevoelens van de Joodse ziel. Als u niet in staat bent om alle gewoontes (waarvan slechts een deel hierboven wordt genoemd) uit te voeren, zorg dan in ieder geval dat u luistert naar het blazen van de sjofar. Het sjofarblazen vindt plaats op beide dagen van Rosj HaSjana, **maar het allerbelangrijkste is de eerste dag van Rosj HaSjana, donderdag 3 oktober.**

Tsom Gedalja

Zondag 6 oktober

De dag na Rosj HaSjana is meestal een vastendag ter herinnering aan de moord op Gedalja (Tsom Gedalja). Maar omdat Tsom Gedalja dit jaar op Sjabbat valt, verschuift de vastendag naar de volgende dag, zondag 6 oktober. Na de verwoesting van de Eerste Tempel en de verbanning van het Joodse volk liet de Babylonische koning Nebuchadnetsar een klein aantal Joden in Israël achter onder leiding van de grote leider Gedalja. Men smeedde een complot tegen hem en hij werd vermoord. Na zijn dood werden ook de resterende leden van de Joodse gemeenschap in ballingschap weggevoerd. Daarom deze vastendag op zondag 6 oktober van 's morgens vroeg tot 'nacht'. Het vasten begint om 6:02 uur en eindigt om 19:38 uur.

De Tien Dagen van Tesjoewa

Donderdag 3 oktober - Sjabbat 12 oktober

Rosj HaSjana (3 en 4 oktober), Jom Kippoer (12 oktober) en de tussenliggende dagen (Sjabbat 5 oktober t/m vrijdag 11 oktober) worden Aseret Jemee Tesjoewa genoemd: de tien dagen van berouw. In deze periode doen wij tesjoewa, hebben wij berouw, letterlijk: keren wij terug naar G-d.

Tesjoewa bestaat uit twee delen:

1. het onderzoek naar de fouten uit het verleden, in het bijzonder iemands verkeerde daden of gebrek aan goede daden en

2. iemands voornemen zijn gedrag te verbeteren, de Tora te volgen en mitswot te doen. Doe eens een mitswa die je niet eerder vervulde; onthoud je van iets verkeerd waarvan je je tot nu toe niet onthield.

Sjabbat Sjoewa

Sjabbat 5 oktober

De zeven dagen tussen Rosj HaSjana en Jom Kippoer geven ons de gelegenheid tesjoewa te doen in relatie met de zeven dagen van de week. Dat wil zeggen dat wij op zondag 6 oktober boete doen voor al hetgeen wij mogelijk op alle zondagen van het afgelopen jaar fout hebben gedaan, maandag 7 oktober boete doen voor al hetgeen wij mogelijk op alle maandagen van het afgelopen jaar fout hebben gedaan enzovoort. Deze Sjabbat is dus een zeer bijzondere Sjabbat omdat we boete doen voor alle Sjabbatot van het afgelopen jaar! De Sjabbat in deze week heet heel toepasselijk Sjabbat Sjoewa, naar de haftaralezing van die dag uit de profeten: 'Keer terug, o Israël, want je bent gestruikeld...'

Joodse data en gebruiken

Jom Kippoer

Vrijdagavond 11 oktober en Sjabbat 12 oktober

Jom Kippoer is de heiligste dag van het Joodse jaar. De dag begint op vrijdagavond 11 oktober en duurt tot zaterdagavond 12 oktober. Op deze dag is het hele Joodse volk – waar ook ter wereld – in hart en ziel verenigd, staande voor onze Hemelse Vader, voor G-d.

Op de dag vóór Jom Kippoer, vrijdag 11 oktober (overdag), eten wij feestelijke maaltijden om uiting te geven aan onze hoop, ons geloof, ons vertrouwen dat G-d ons een goed en zoet jaar zal schenken.

Een prachtig gebruik voor deze dag is dat ouders hun kinderen met de priesterlijke zegen zegenen: 'Moge G-d jou zegenen en jou behoeden... Moge G-d Zijn aangezicht over jou laten schijnen en je genadig zijn... Moge G-d Zijn blik op jou gericht houden en je vrede schenken'.

Jom Kippoer verschaft verzoening voor tegen G-d begane zonden. Om vergiffenis van G-d te kunnen krijgen voor fouten die wij tegenover onze medemens hebben gemaakt, is het allereerst belangrijk om zich vóór Jom Kippoer bij vrienden, familieleden en kennissen te verontschuldigen en vergeving te vragen en alle nare gevoelens die mogelijk zijn ontstaan weg te nemen.

Jom Kippoer is de dag die door G-d als Zijn dag voor vergeving werd gekozen. G-d is onze Vader en wij zijn Zijn kinderen. De vergiffenis die wij van Hem vragen en die wij kunnen ontvangen, komt voort uit een gevoel van oneindige liefde die kenmerkend is voor de band tussen een kind en zijn ouders. Deze liefde, deze verbondenheid gaat iedere situatie en elk gedrag te boven.

Wat van ons wordt geëist, is dat wij tot Hem terugkeren, dat wij die verbondenheid met Hem onderhouden; een verbondenheid – de diepere betekenis van het woord 'mitswa' – die G-d via Tora en Mitswot mogelijk heeft gemaakt.

Laten wij onze overtredingen toegeven, om vergeving vragen en ons stellig voornemen trouw aan G-d te worden. Laten wij acht slaan op Zijn wil, laten wij ons voornemen Zijn Tora te leren en beginnen met tenminste één extra mitswa te vervullen. Zo willen wij met Hem in contact komen en blijven.

Het Mincha (middaggebed) wordt vroeger gezegd dan anders met het oog op de uitgebreide maaltijd vóór het begin van de vastendag. Reeds tijdens dit middaggebed wordt de tekst van 'Al Chét' uitgesproken, waarin wij onze zonden belijden die wij – bewust of onbewust – hebben begaan. Wij vragen G-d ons vergiffenis te schenken.

Jom Kippoer kent vijf verboden:

1. het eetverbod,
2. het drinkverbod (ook de mond wordt niet gespoeld)
3. het verbod om schoenen te dragen van leer of schoenen waarin leer is verwerkt (dat kan ook bij sportschoenen het geval zijn)
4. het verbod dat man en vrouw elkaar aanraken
5. het verbod om zich te wassen (afgezien van de vingers en 's morgens de oogleden).

Men moet al het mogelijke doen om op Jom Kippoer te vasten. Het vasten is belangrijker dan het aanwezig zijn in sjoel! Maar het kan om medische redenen niet verantwoord zijn om (de hele) Jom Kippoer te vasten. In dat geval is het een mitswa om te eten en/of te drinken. Men mag evenwel in deze niet zelf beslissen; men moet daar omtrent een rabbijn en een arts raadplegen. (Het vasten begint op vrijdag 11 oktober om 18:34 uur en eindigt op zaterdagavond 12 oktober om 19:40 uur).

Jom Kippoer Sjoeldiensten

Door het jaar hebben wij drie gebeden per dag: 's ochtends, 's middags en 's avonds. Op Sjabbat en Joodse feestdagen hebben wij ook een vierde gebed – 'Moesaf'. Dit komt 's ochtends na het ochtendgebed. Op Jom Kippoer hebben wij ook een vijfde gebed dat na het middaggebed komt aan het einde van de dag. Dit heet 'Ne'ïela'. Het einde van Ne'ïela is het hoogtepunt van heel Jom Kippoer, het is ook het moment waarop wij de sjofar gaan blazen. Het is ten teken dat wij blij zijn omdat wij er zeker van zijn dat al onze zonden vergeven zijn. Daarom verlopen de laatste minuten van Ne'ïela in een vrolijke sfeer.

Jizkor

Vier keer per jaar spreken we in de sjoel een speciaal gebed uit ter nagedachtenis aan overleden ouders. Dat gebeurt:

1. De achtste dag van Pesach,
2. De tweede dag van Sjawoe'ot,
3. Jom Kippoer en
4. Sjemini Atseret.

Soekot

Donderdag 17 oktober - woensdag 23 oktober

Na Jom Kippoer vieren wij Soekot, het Loofhuttenfeest. Het is nu een tijd van vreugde. Gedurende de zeven dagen van het feest, van woensdagavond 16 oktober t/m woensdagmiddag 23 oktober, probeert men alle (brood)maaltijden in de soeka te nuttigen. De soeka-beracha vóór het eten van brood of koek eindigt met de woorden 'lee'sjeev basoeka'.

Vraag een rabbijn hoe u een goede soeka kunt (laten) bouwen. De Soeka herinnert aan de wolken van glorie die ons volk na de Uittocht uit Egypte veertig jaar lang in de woestijn omgaven en beschermden op weg naar het Beloofde Land. Het inspireert ons te geloven dat ook vandaag G-d ons Zijn persoonlijke bescherming geeft.

Zoals de zeven dagen tussen Rosj HaSjana en Jom Kippoer dienen om tesjoewa te doen voor iedere overeenkomstige dag van de week in het afgelopen jaar, brengen de zeven vreugdevolle dagen van Soekot ons blijdschap in al de zeven dagen van de komende weken in het nieuwe jaar.

De mitswa om in de Soeka te wonen, er te eten en tijd door te brengen is uniek in die zin dat de totale persoon bij het doen van deze mitswa betrokken is. De persoon in zijn geheel, van top tot teen, lichamelijk en geestelijk, is volledig in de mitswa ondergedompeld, er door omgeven en omsloten.

Joodse data en gebruiken

De vier soorten - loelav, etrog, haddasiem en arawot

Gedurende de zeven dagen van Soekot (met uitzondering van Sjabbat) is er een speciale mitswa om iedere ochtend (als dat niet lukt kan het later op de dag tot zonsondergang) de vier soorten bij elkaar te brengen, de zogenaamde loelav. Die bestaat uit één etrog, één loelav, drie haddasiem en twee arawot. Het is toegestaan om meer dan drie haddasiem te gebruiken.

Sommigen hebben de gewoonte om meerdere haddasiem te gebruiken met een maximum van 36 haddasiem. Eerst maak je een beracha en daarna schud je de loelav. Sommigen hebben de gewoonte om de loelav in alle richtingen te schudden. Op de eerste dag van Soekot spreek je twee brachot uit (als je pas op een latere dag van Soekot voor het eerst met de loelav bidt, zeg je ook twee brachot). Het is een mitswa om je eigen loelav te bezitten. **Bestel die vooraf op tijd!**

Let op: het is niet goedkoop! Vooral de etrog is flink prijzig. Heb je onverhoopt geen loelav besteld en wil je toch de mitswa doen? Iemand anders mag de loelav als een tijdelijk geschenk aanbieden op voorwaarde dat je het daarna terug geeft. Op die manier vervul je toch de mitswa met je eigen loelav.

Wil je meer informatie over de diepere betekenis van deze mitswa? Zie ook: De Vier Soorten Eenheid vanuit Verscheidenheid.

Simchat Beit Hasjo'eewa

In de tijd van de tempel in Jeruzalem was er gedurende Soekot een speciale ceremonie wanneer er water was gehaald. Er heerste een bijzonder opgewekte sfeer dankzij vrolijke muziek en dansen. Deze traditie houden we nog steeds in ere door te dansen op muziek en zo elke avond van Soekot te vieren.

Hosjana Rabba

woensdag 23 oktober

De zevende dag van Soekot, dit jaar vallend op woensdag 23 oktober, noemen we Hosjana Rabba. Het is gebruikelijk de nacht ervoor, dinsdagavond 22 oktober, op te blijven, te leren en teksten uit Dewariem (Deuteronomium) en Tehilliem (het Boek der Psalmen) te lezen.

s Ochtends lopen we zeven maal rond de biema in de synagoge, met de loelav en de etrog in de hand. We zeggen speciale gebeden 'Hosjana' genoemd. Als onderdeel van een aloude rite met diep mystieke betekenis slaan we met enkele samengebonden wilgentakjes op de vloer, daarmee G-ds oordeel symbolisch verzachtend/verzoetend.

Sjeminie Atseret en Simchat Tora

woensdagavond 23 oktober-vrijdag 25 oktober

De achtste dag, donderdag 24 oktober, is Sjeminie Atseret. Ook op deze dag eten we de maaltijden in de Soeka, maar zonder de beracha van Lee'sjev basoeka. Op Simchat Tora, vrijdag 25 oktober, nuttigen wij onze maaltijden weer gewoon binnenshuis.

Simchat Tora is de laatste dag van de feestenreeks. Dan lezen we het laatste stuk van de Tora. En omdat wij het lezen en leren van de Tora nooit beëindigen, vervolgen wij het lezen onmiddellijk met het allereerste begin. Het is een teken dat wij de Tora liefhebben. Het is een vreugdevol gebeuren. We halen alle Torarollen uit de Torakast en dansen zeven maal rond in de synagoge. Dit gebruik heet 'hakafot'.

Wij verheugen ons in de vernieuwing van ons verbond met de Tora en zingen en dansen met de Tora als een bruidegom die zich met zijn bruid verheugt. Want de Tora is aan Israël verbonden als een bruid aan haar bruidegom. Niet alleen 's avonds, donderdagavond 24 oktober,

maar ook (en vooral) tijdens de ochtenddienst van Simchat Tora, vrijdagochtend 25 oktober, dansen we uitbundig. Kinderen krijgen snoepjes en fruit; mogen ook zij beseffen dat G-ds geboden zoeter dan honing zijn. (In sommige gemeenten o.a. ook hier in Flevoland wordt deze hakafotceremonie ook op woensdagavond 23 oktober gevierd, omdat het Simchat Tora is in Israël).

De Joodse maand Chesjwan

Na Tisjri, de maand van feesten, volgt de maand Chesjwan – een maand die helemaal geen Joodse feesten heeft. Onder andere daarom noemen we deze maand ook wel 'Mar-Chesjwan' – 'bitter-Chesjwan'; bitter in vergelijking met de feestelijke maand Tisjri. De maand Chesjwan begint op Sjabbat 2 november en duurt tot en met zondag 11 december.

Rabbijn Moshe Stiefel
en www.chabad.nl

www.chabadflevoland.nl

Doe met ons mee
en help Joods Flevoland
groeien!

Dankzij **uw** gulle donaties
kunnen wij onze projecten
voor Joods Flevoland
voortzetten!

Bank: NL57 ABNA 0516 9920 74 t.n.v. Stichting Chabad Flevoland

Voor minimaal €18,00 per maand (of
€216,00 per jaar) hoort u bij de
officiële sponsors van 2024.

U bent een **VIP-sponsor** wanneer u
maandelijks minimaal €180,00
doneert (of €2.160,00 per jaar).

Column van Opperrabbijn Jacobs Rosj Hasjana 5785

Allereerst wens ik u allen een lesjana towa oemetoeka – een goed, zoet en voorspoedig 5785. Een jaar met sjalom voor alle bewoners van Uw aarde.

In deze dagen van voorbereiding op Rosj Hasjana en Jom Kippoer neig ik ertoe te vervallen in woorden van algemene strekking zoals “sjalom voor alle bewoners...” Ongetwijfeld moet er gewerkt worden op mondiaal politiek gebied aan het welzijn van de samenleving in haar volle breedte, aan steun voor slachtoffers van geweld, aan antisemitisme, aan... en aan!

Het kijken naar de misère in de wereld, het dawenen voor het einde van het galoeth, ballingschap, en voor een mondiale sjalom, is juist en is een must. We mogen onszelf als onderdeel van het grote wereldgebeuren, niet terugtrekken in ons eigen veilig ogende bubbeltje. Maar wat als mijn invloed varieert van minimaal tot nul?

Een beroemde chassidische Poolse Rebbe had besloten om de hele wereld te verbeteren. Na jarenlange verwoede pogingen kwam hij tot de conclusie: het doel is te hoog gegrepen en hij besloot om zich verder uitsluitend te concentreren op Polen. Maar ook dat lukte niet en dus besloot hij om zijn doelstelling verder naar beneden bij te stellen en zich primair in te zetten voor de verbetering van zijn eigen provincie. Helaas verliep ook dat niet naar wens en besloot hij om zijn doelstelling nog verder te beperken en zich uitsluitend nog te richten op een verbetering van de samenleving in zijn eigen dorp. Jaren later voelde hij dat hij ook in z'n eigen dorp niet echt succesvol was, ondanks zijn fanatieke inzet, en wilde zich nu uitsluitend richten op zijn eigen gezin.

Toen de Rebbe hoogbejaard was zag hij dat ook de invloed op z'n allernaaste familie minder groot was dan hij had gehoopt en besloot hij na een diepgaande overpeinzing om keihard aan zichzelf te werken in de hoop om van zichzelf een beter mens te maken!

We bereiden ons voor op de Hoge Feestdagen. “Rechters en politieagenten zult u aanstellen bij al uw poorten” (Deuteronomium 16:18) lezen we in de synagoge als voorbereiding voor de Ontzagwekkende Dagen.

Thora is nooit uitsluitend geschiedenis. Met de poorten worden niet alleen fysieke toegangspoorten bedoeld en met de rechters en politieagenten niet uitsluitend de lokale beschermers van de wet. Onze persoonlijke poorten zijn onze ogen, oren, onze neus en ook onze mond.

En die poorten vereisen een strenge controle door onze eigen interne rechter. Geen open grenzen die alles toelaten!

Maar welke beelden laat ik binnen? En welke geluiden? Iedereen weet dat roddelen niet deugt. Maar ook het luisteren naar andermans kwaadsprekerij en de ander dus een podium geven om deze beschadigende overtreding te begaan, wordt als een zware misstap beschouwd.

En wat met reuk? In welke omgeving wil ik vertoeven? Een stinkende? De lucht om mij heen bepaalt mijn gemoedstoestand, heeft een wezenlijke invloed op mijn doen en laten. Het fysieke klimaat staat de laatste tijd minder in de belangstelling, (want klimaat-fanatici zijn nu bezig met Israël en met Joden, maar dit terzijde!) Maar wat met het geestelijk en moreel klimaat waarin ik me bevind? Wat met de geestelijke lucht die ik inadem? Bevind ik mij in een omgeving met een vrome uitstraling, met waarden en normen zoals Thora en Traditie ons voorschrijven? Of laat ik mij omringen door een stinkende alles-mag-en-alles-kan mentaliteit?

Bij de grens wordt niet alleen gekeken naar wat ik importeer, maar ook naar wat ik uitdraag en uitstraal. Wat komt er uit mijn mond? Woorden kunnen doden, maar ook inspireren. En die inspirerende woorden hoeven niet hoogdravend te zijn. Gewoon even vragen hoe het gaat, met zijn/haar gezin of met zijn/haar werk. Een kleinigheidje, kost niets, maar is vaak kapitaal waard.

Ik wens u een sjana towa oemetoeka – een goed en zoet jaar. Een jaar van sjalom. Niet alleen voor de gehele wereld, maar ook in ieders persoonlijke leven in de Flevopolder.

Binyomin Jacobs, opperrabbijn

CURSUSPROGRAMMA

5785-2024/2025

CURSUSSEN IN HET CHABADCENTRUM VAN ALMERE

Parasjacursus

Elke week staat een gedeelte van de Tora centraal, de zogenaamde parasja. Dat gedeelte lezen we op zaterdagochtend in de synagoge. Tijdens de parasjacursus bestuderen we de parasja van die week. Het zijn leerzame, maar ook gezellige avonden die geschikt zijn voor zowel beginners als gevorderden. We beginnen met het basisverhaal. Daarna wordt gefocust op een diepere uitleg van een stukje van de parasja.

De lessen zijn live in de Sjoel te volgen of via Zoom.

- **Wanneer** 2 dinsdagavonden per maand. Hou de wekelijkse nieuwsbrief in de gaten voor updates.
 - **Docent** Rabbijn Moshe Stiefel
 - **Aanmelden** Gewenst, maar niet noodzakelijk. Losse lessen volgen is mogelijk.
 - **Zoomlink** us02web.zoom.us/j/599851643
 - **Kosten** Gratis
-

Lessen over feestdagen

Voorafgaand aan Joodse feest- en gedenkdagen worden er lessen gegeven over de achtergrond, de betekenis en de gebruiken van de betreffende feest- of gedenkdag. Deze lessen zijn zowel geschikt voor mensen met weinig voorkennis als voor degenen die willen leren over de diepere betekenis. De lessen vervangen soms de parasjales van die week.

- **Wanneer** Hou de wekelijkse nieuwsbrief in de gaten voor updates.
 - **Docent** Rabbijn Moshe Stiefel
 - **Aanmelden** Gewenst, maar niet noodzakelijk. Losse lessen volgen mogelijk.
 - **Zoomlink** us02web.zoom.us/j/599851643
 - **Kosten** Gratis
-

Lessen Hebreeuws

Heeft u weinig of geen kennis van de Hebreeuwse taal? Wilt u samen met een gezellige groep de Hebreeuwse taal leren LEZEN? Binnenkort beginnen we met een nieuwe groep. Ook meedoen? Meldt u zich z.s.m. hiervoor aan!

- **Wanneer** Ongeveer 3 keer per maand. Dag van de week en tijdstip zijn afhankelijk van de voorkeur van de meerderheid van de belangstellenden.
 - **Start** zodra een groep van minstens vijf mensen zich heeft aangemeld
 - **Einde** 5 maanden later
 - **Docent** Rabbijn Moshe Stiefel
 - **Kosten** €75 p.p. voor de hele cursus
 - **Aanmelden** z.s.m.
 - **Betalen** Nadat de data zijn vastgesteld door de groep en voordat de cursus begint.
-

Joodse les voor kinderen

Geniet van de leuke sfeer met andere Joodse kinderen op Joodse les. Leer op een laagdrempelige manier Hebreeuws lezen (basisniveau), Joodse geschiedenis, Joodse feestdagen en andere Joodse tradities. Het (nieuwe!) programma is vooral gericht op Joodse kinderen met weinig of geen Joodse kennis, maar kinderen met meer kennis zijn ook van harte welkom. Om het nog leuker te maken zijn er twee of drie uitstapjes per schooljaar.

- **Voor wie** Joodse kinderen van 3-12 jaar.
 - **Wanneer** op 2 zondagochtenden per maand om 10:30 uur. Neem contact met ons op voor het schema.
 - **Start** September 2024
 - **Einde** juli 2025
 - **Docenten** Rabbijn Moshe en Channa Stiefel
 - Meer informatie en aanmelden via: chabadflevo@gmail.com
-

Zoomles voor dames

Channa Stiefel geeft regelmatig zoomlessen voor dames. Heeft u interesse om deze lessen te volgen? Stuur dan een e-mail om uzelf aan te melden.

- **Wanneer** Elke week op zondagavond om 20:00 uur.
 - **Docent** Channa Stiefel
 - **Aanmelden** Via cfstiefel@gmail.com
 - **Kosten** Gratis
-

Cake, koffie & voedsel voor de ziel

Wij geven regelmatig interactieve lessen voorafgaande de Sjabbatsjoeldiensten met inspirerende lessen over verschillende Tora gerelateerde onderwerpen onder het genot van lekkere cake of ruggelach en koffie.

- **Wanneer** Regelmatig op Sjabbatochtend van 9:30 tot 9:55 uur, houd onze Facebook, nieuwsbrief of website in de gaten voor de exacte data.
 - **Aanmelden** Niet nodig, kom vrijblijvend langs
 - **Kosten** Gratis
-

שמחת בית השואבה

Het grote Soekotfeest

Wees welkom in onze Soeka!

**Zondag 20 oktober
om 17:00 uur**

Met heerlijke hapjes, drankjes, live muziek
en een spectaculaire vuur- en lichtshow!

CHABAD
FLEVOLAND

וּמִי יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל

Chabad Centrum Almere
Kweekgrasstraat 20
1313 BX Almere

www.chabadflevoland.nl

BIJZONDERE SJOELDIENSTEN VOOR DE SJOEL VAN ALMERE – TISJRI 5785

ROSJ HASJANA • JOM KIPPOER • SOEKOT • SIMCHAT TORA

Woensdagavond 2 oktober 2024

Avond ingaande Rosj Hasjana (begin nieuwjaar 5785)
18.30 uur begin met mincha (laatste sjoeldienst 5784)
19.05 uur avondgebed (eerste sjoeldienst 5785)
19.35 uur feestelijk diner (tijdig opgeven verplicht)

Donderdag 3 oktober

Eerste dag Rosj Hasjana (nieuwjaar)
10.00 uur begin dienst
12.00 uur toespraak en sjofar blazen*
13.30 uur grote kiddoesj lunch

Vrijdag 4 oktober

Tweede dag Rosj Hasjana
10.00 uur begin dienst
12.00 uur toespraak en sjofar blazen*
13.30 uur Kiddoesj

Vrijdagavond 11 oktober

Begin van Jom Kippoer – Kol Nidree
18.35 uur sjoel open
18.51 uur aandoen taliet voor
19.05 uur Kol Nidree (met avondgebed)*
20.30 uur einde dienst

Sjabbat 12 oktober

Jom Kippoer (Grote Verzoendag)
10.00 uur begin dienst
11.45 uur Jizkor
14.30 uur einde dienst (pauze)

17.05 uur mincha
18.00 uur toespraak
18.10 uur Ne'ielā*
19.45 uur Sjemot*
19.50 uur ma'ariev
19.55 uur havdala
20.00 uur aanbeiten
Na het aanbeiten is het gebruikelijk om kiddoesj lavana te doen – het zegenen van de maan (mits deze zichtbaar is). Dit duurt ongeveer vijf minuten.

Donderdag 17 oktober

Eerste dag Soekot (Loofhuttenfeest)
Loelav en etrog
10.00 uur begin dienst
12.15 uur grote kiddoesj in de soeka

Vrijdag 18 oktober

Tweede dag Soekot (Loofhuttenfeest)
Loelav en etrog
(onder voorbehoud – afhankelijk van de belangstelling)
10.00 uur begin dienst
12.15 uur kiddoesj in de soeka

Woensdagavond 23 oktober

begin van Sjemini Atseret (Simchat Tora in Israël)
(onder voorbehoud – afhankelijk van de belangstelling)
18.45 uur begin dienst
19.05 uur hakafot met Israëlische liedjes*
19.30 uur einde dienst

Donderdag 24 oktober

Sjemini Atseret (Slotfeest)
10.00 uur begin dienst
11.00 uur Jizkor met speciale herdenking*
12.15 uur kiddoesj in de soeka

Donderdagavond 24 oktober

Begin van Simchat Tora (Vreugde der Wet)
(onder voorbehoud – afhankelijk van de belangstelling)
19.05 uur begin dienst
19.20 uur hakafot*
20.15 uur einde dienst

vrijdag 25 oktober

Simchat Tora
10.00 uur begin dienst
11.00 uur hakafot en het beëindigen van de Tora*
13.30 uur kiddoesj met grote maaltijd

Alle sjoeldiensten en kiddoesjiem vinden plaats in onze sjoel, Kweekgrasstraat 20, 1313 BX Almere
Hoewel alle diensten van betekenis zijn, zijn de belangrijkste gemarkeerd met een *.
Voor andere sjoeldiensten zie de agenda op pagina 7.

SIMCHAT TORA

VRIJDAG 25 OKTOBER 2024

10:00 UUR BEGIN SJOELDIENST - 11:00 UUR HAKAFOT EN HET LEZEN VAN
HET EERSTE EN HET LAATSTE DEEL VAN DE TORA - 13:30 UUR GROTE
KIDDOESJ MET UITGEBREIDE FEESTMAALTIJD

CHABAD CENTRUM ALMERE - KWEEKGRASSTRAAT 20, 1313 BX ALMERE
WWW.CHABADFLEVOLAND.NL

DONAVAN BRANDENBURG UIT LELYSTAD - JOODSE GEMEENTE LELYSTAD

‘DOOR HET LEZEN EN LEREN KOMT MIJN JOODSE ZIEL WEER TOT LEVEN’

Donovan Brandenburg (27) uit Lelystad

Lange tijd wist Donovan Brandenburg (27) wel dat hij Joods was, maar omdat hij opgroeide in een christelijk gezin, deed hij niets met dat gegeven. Tot hij anderhalf jaar geleden ontdekte dat het rabbijnenechtpaar Shusterman in Lelystad woont en werkt. Hij nam contact op en begon met leren. ‘Als je het eenmaal ervaart en begint te lezen en aan het leren bent, komt je Joodse ziel weer tot leven. Ik vier nu de Joodse feestdagen mee. Tijdens mijn eerste Pesachseider heb ik geleerd dat ik niet teveel mierikswortel op mijn blaadje sla moet doen’, lacht hij. ‘Ik bleef er bijna in omdat het zo verschrikkelijk scherp is. Die bitterheid ter herinnering aan de slavernij heb ik dus absoluut wel ervaren.’

‘Mijn overgrootmoeder is uit angst voor de Jodenvervolgning met een katholieke man getrouwd. Zo is het haar als gemengd gehuwde gelukt om de Tweede Wereldoorlog te overleven.

Ik weet dat ze opgroeide in een Joods weeshuis, maar verder is mij weinig bekend van onze familiegeschiedenis. Er werd simpelweg niet over gepraat. Mijn oma is tijdens de oorlog geboren en zij heeft zich qua geloof weer aangepast aan mijn opa, een evangelisch christelijke man. In die traditie is mijn moeder ook opgevoed. Aan onze Joodse afkomst werd verder geen aandacht besteed. Al is mijn oma wel trots op het Joodszijn. Ze draagt altijd een davidster, ook in de kerk, en ze heeft een mezoeza aan de deur.’

Hoofd en hart verbonden

‘Hoewel ik christelijk ben opgevoed, ben ik het nooit belijdend geweest, ik ben ook niet gedoopt. Ik geloofde niet in de christelijke leerstelling. Binnen het christendom komt het aan op veel geloven en aannemen wat anderen zeggen. Het Jodendom is een praktiserende religie. Neem nou bijvoorbeeld de manier van bidden. Een christen vouwt de handen, sluit de ogen en bepaalt zelf wat hij of zij zegt. Bij het Jodendom neem je meer tijd om te bidden. Zo wordt het vanzelf een groter gebeuren. Wanneer je teffilien (gebedsriemen) legt, raken je hoofd en je hart letterlijk verbonden met God. Je doet, je voelt en ervaart, dat gaat vele malen dieper.’

‘Het is niet makkelijk dat ik onze familiegeschiedenis niet ken, ik ben druk bezig erin te duiken. Vorig jaar veranderde er veel in mijn leven door het bezoeken aan een Hebreeuwse muziekkavond bij Binnen-Inn, een ontmoetingsplek in Lelystad met onder andere een wereldwinkel en boekhandel. Ik vroeg mijn oma om mee te gaan, het leek ons heel leuk, juist omdat we Joods zijn. Tijdens die middag attendeerde iemand me erop dat we in Lelystad een rabbijn hebben. Daar moest ik meer van weten.’

Joodse ziel

'Omdat ik toen al gefascineerd was door mijn Joodse achtergrond heb ik gebeld en werd ik uitgenodigd voor een gesprek. En zo is het balletje gaan rollen. Al gauw maakte ik een Sjabbatmaaltijd mee en tegenwoordig bezoek ik elke maand de Sjabbatdienst. Ook leer ik elke woensdag bij de rabbijn thuis. Ik ervaar dat mijn Joodse ziel weer tot leven komt. Het is zo bijzonder. Christen word je, maar Joods b n je gewoon. En die Joodse ziel trekt je op  n of andere manier aan. Nu ik eenmaal begonnen ben met mezelf in de Joodse religie te verdiepen, weet ik nu al dat ik voor de rest van mijn leven nog genoeg leerstof heb om in te duiken.'

'Ik heb niet op dertienjarige leeftijd Bar Mitswa gedaan (Zoon der Wet, religieuze volwassenwording van een Joodse jongen op dertienjarige leeftijd). Bij mij bestond mijn Bar Mitswa vorig jaar in de vorm van de eerste keer teffilien leggen bij rabbijn Shusterman thuis. Het voelde heel onwennig. Ik had het nog nooit gedaan en ik spreek geen Hebreeuws, dus las ik fonetisch het bijbehorende gebed. Dat ging wat ongemakkelijk en moeizaam, maar ik voelde wel heel duidelijk de verlichting en de connectie met mijn Joodse ziel. Pas geleden heb ik een talliet van iemand gekregen, die wil ik uiteindelijk ook gaan dragen.'

Bezoek aan Israël

'Ik ben recentelijk in Israël geweest als onderdeel van een speciale Taglit birthright groep vanuit Nederland. Ik heb die kans met beide handen aangegrepen. Het was toevallig een hele rustige periode waarin we eerst een week lang flink hebben rondgereisd en veel gezien. Daarna deden we drie dagen lang vrijwilligerswerk bij onder andere een daklozenopvang en op een familieboerderij. Het was een bijzondere ervaring om midden in de droge woestijn opeens een bloeiende boerderij te zien. Het indrukwekkendste vond ik de Sjabbatviering in Jeruzalem. Dat een hele stad van ruim  n miljoen inwoners compleet stil viel, dat is een rustdag zoals het bedoeld is.'

'Israël is een prachtig land en ik vond het mooi om verschillende Joodse mensen tegen te komen en om te zien dat allerlei geloven in Israël samen leven.

Ook voelde het als een bevrijding om in het openbaar trots te kunnen zijn op het Joodszijn, in Nederland ben ik daar toch voorzichtiger mee. Maar ik ben in Lelystad geboren en getogen en nogal honkvast. Mijn ambitie is om in deze jonge stad een toekomst op te bouwen. Ik werk nu als productfotograaf en grafisch vormgever in Lelystad. De stad groeit snel, er valt nog veel te doen en te bereiken. Bovendien heb ik gelukkig nog geen last van antisemitisme gehad, sterker nog, opeens hoor ik van anderen dat ze ook Joods zijn. Toch ben ik blijkbaar wel herkenbaar als Jood, want in Israël kwam om de haverklap iemand van Chabad naar me toe met de vraag of ik teffilien wilde leggen.'

Familie van elkaar

'Binnen mijn familie is de terugkeer naar het Jodendom wel een reis die ik bijna alleen maak. Mijn vader is niet Joods en bovendien overleden dus hem kan ik niks vragen. Mijn moeder vindt het geweldig. Mijn oma laat door haar ketting met een Davidster en een mezoza aan de deur dat ze Joods is, maar ze blijft christen. Toch gaat ze af en toe ook mee naar een bijeenkomst van Chabad. Omdat ze geen Engels en Hebreeuws spreekt, begrijpt ze niet alles wat er gebeurt. Uitleg over Joodse leerstellingen blijft soms moeilijk te bevatten.'

'Ik merk zelf ook dat ik de basis heb gemist, dan is het lastig om erin te rollen. Gelukkig zijn er in Lelystad meer Joden met dezelfde achtergrond als ik. De meesten hebben pas ontdekt dat ze Joods zijn of wisten het wel maar deden er net zoals ik weinig mee. We zijn een jonge gemeenschap en de meesten van ons zijn toch in een bepaalde vorm op zoek naar hun Joodse wortels. We beginnen allemaal bij nul. Voor mij was dat echt even wennen. Nieuwe mensen, een gemeenschap en eigenlijk een voor mij hele nieuwe wereld, maar ik ben heel fijn door Chabad ontvangen. De drempel is heel erg laag. We hebben een leuke en jonge rabbijn die ons met veel geduld alles leert. Ik ervaar het als een fijne warme plek waar iedereen heel aardig en behulpzaam is. Dat maakt het wel wat makkelijker. Ze namen mij vrij snel op en je voelt dat Joden elkaar echt als familie zien, waar ze ook vandaan komen. Joden onder elkaar is echt een volk. Dat is zo bijzonder om mee te maken.'

Pittig

'En, heel belangrijk voor mij, er wordt me niets opgedrongen of opgelegd. Omdat ik er helemaal niet mee opgevoed ben, is het best wel pittig om erin te duiken. Zo eet ik niet koosjer, maar steek ik tijdens Chanoeka wel kaarsjes aan. Ik beschouw mezelf meer als modern cultureel Joods, zo draag ik alleen een keppeltje als ik naar de dienst ga. Ik vind Chanoeka het bijzonderste feest. Het was groots opgezet door onder andere bij het Stadhuis de Menora in het openbaar aan te steken. Joden traden naar buiten en vierden samen een mooi feest dat voor iedereen toegankelijk was en zonder incidenten verliep. In Lelystad werd het nog drukker bezocht dan in Almere. Als geboren en getogen Lelystedeling maakte me dat stiekem wel trots. Er waren ook veel christenen bij. Dat is het mooiste wat er is, meerdere culturen en geloven die ondanks alle verschillen de verbintenis zoeken en met elkaar feest vieren. Daarmee laten we zien dat we allemaal het goddelijke potentieel hebben waarmee we de wereld kunnen verlichten en mooier maken.'

Kink in de Joodse kabel

'Ik heb een mezoeza aan de deur, het gebeurt weleens dat voorbijgangers vragen wat dat is. Zodra ze weten dat ik Joods ben, zijn ze erg nieuwsgierig. Ik vind het wel jammer dat we niet zo openlijk Joods kunnen zijn op straat. We moeten anderen meer uitleggen wat het is. Ondanks alle vervolgingen zijn wij er nog steeds en we zijn niet eng of vijandig. Wij zijn normale mensen, net als ieder ander. Door mijn familieachtergrond is er een kink in de Joodse kabel gekomen, ik probeer mijn best te doen om die recht te trekken. Ik ben niet opgevoed met Joodse gebruiken, maar, mocht het zover komen, hoop ik die wel aan mijn kinderen mee te geven.

'Mijn wens voor Chabad Lelystad is dat we hier een eigen sjoel krijgen. Dat is positief voor de groeimogelijkheden voor zowel onze Joodse gemeenschap als voor Lelystad zelf. En ik hoop dat we als Joodse gemeenschap ook wat meer naar buiten kunnen treden, zodat de omgeving ons als fijne Joodse burens leert kennen.'

Tekst: Alice ten Napel

De Bar Mitswa van Donovan. Hij legde op 24 augustus 2023 voor de eerste keer teffilien.

B"H

Chabad
Lelystad

Rosj Hasjana

ROSH HASHANAH DINER

WOENSDAG, 2 OKTOBER
19:15 UUR

RSVP t/m 25 september

Entreprijs*:

Volwassenen €18

Kinderen €10

Donateur €150

* niemand wordt geweigerd vanwege niet-kunnen betalen

SJOFAR BLAZEN

DONDERDAG 3 OKTOBER

17:00 uur- Rosj Hasjana dienst

17:30 uur- Sjofar blazen

gevolgd door een feestelijke
kiddoesj

Exacte locatie volgt na aanmelding

Voor meer informatie en om te registreren:

chabadlelystad@gmail.com | 0610164563

Stichting Chabad Lelystad NL40ABNA0126963916

Rabbijn Shusterman vertelt

Dank G-d elke dag, de Joden zijn hier en zijn hier om te blijven

Soms vragen mensen om bewijs voor het bestaan van G-d. Natuurlijk zijn er alle grote antwoorden, maar voor mij is het meest eenvoudige en definitieve antwoord dat de Joden er nog steeds zijn tot op de dag van vandaag.

Dank G-D dat we dit in Lelystad ook hebben gevoeld. Natuurlijk zijn er mensen die bang zijn om zichtbaar Joods rond te lopen. Natuurlijk zijn er mensen die constant negatieve dingen tegen ons zeggen en zelfs stenen naar ons gooien. Maar de feiten blijven: "Am Yisrael Chai!", de Joodse gemeenschap als één volk komt nu meer dan ooit samen. Dank G-D dat we een prachtige Pesach hadden. Iedereen komt samen om de vrijheid te vieren. We zijn niet in Egypte; we hebben de keuze of we feest willen vieren. Voor het eerst hebben we dit jaar ook een prachtig Lag Ba'Omer evenement georganiseerd. Joodse mensen uit Lelystad en omliggende steden kwamen 'samen'. Er wordt geen Matza gegeten of naar de shofar (ramshoorn) geluisterd, maar mensen willen de verbintenis ervaren en voelen zich in wezen meer verbonden dan ooit tevoren. Het is heel fijn als je opmerkingen hoort als: "We vinden het heerlijk om in jullie huis te komen en de gemeenschap te zien, we voelen ons eindelijk echt onszelf". Mensen die nog nooit tefillien hebben gelegd, hebben ze nu wel omgedaan. Mensen die dat nooit eerder wilden, tonen nu belangstelling om Tora te leren. Mensen hebben zich voorgenomen om geen varkensvlees meer te eten. Mensen die het nog nooit eerder hebben gedaan, hebben besloten om delen van de Sjabbat te gaan houden. Mensen willen voelen wie ze werkelijk zijn.

Hoe moeten we een bloedbad op Simchat Tora herdenken?

Iedereen heeft natuurlijk zorgen over het brute bloedbad dat plaatsvond op Simchat Tora vorig jaar. Hoe gaan we het herdenken? Hoe kunnen we dansen, zingen en vieren met de herinnering aan wat er die dag gebeurde? Is dat niet waar de Yizkor-herdenkingsceremonie over gaat? Moeten we allemaal Yizkor zeggen?

Sommige hiervan, althans gedeeltelijk, zijn halachische vragen.

We kunnen daar een antwoord op geven. Maar voor al deze vragen moet er ruimte zijn voor discussie. Er moet rekening worden gehouden met het bereik van de subjectieve menselijke ervaring. Ieder van ons ervaart het leven anders, dus viering en rouw hebben voor verschillende mensen een andere betekenis. Hoe dan ook, we zullen proberen het leren en begrijpen te vergemakkelijken en ons allemaal tot een dieper besef te brengen van wat het betekent om een Jood te zijn.

Laten we eens kijken hoe Joden in het verleden met dergelijke situaties zijn omgegaan. Er zijn er genoeg geweest. En dat kan een leidraad voor ons zijn.

Herdenking versus medeleven (medeleven en verdriet)

Eerst een algemene opmerking: Herdenking is heel Joods. Herdenking is echter geen medelijden. Herdenking houdt ons als volk in stand. Medelijden wurgt ons.

Jodendom vertrouwt op een gedeeld geheugen dat ons bij elkaar houdt, een verhaal dat onszelf aan onszelf uitlegt. We leven in een verhaal, net zoals anderen in een land leven. Haal een Italiaan uit Italië en binnen een generatie of twee heb je Italië uit de Italiaan gehaald. Een Jood, waar ook ter wereld, blijft een Jood. Maar een Jood die buiten het Joodse verhaal stapt, is een vis op het droge, een man op de maan zonder ruimtepak.

Dat betekent niet dat we in het verleden leven. Integendeel, het fascinerende aan dit verhaal is dat het veel meer over onze 'kinderen' gaat dan over onze voorouders.

In feite werden we een natie met een herinnering aan een gebeurtenis die nog niet had plaatsgevonden. Dat is de moeder van alle Joodse herinneringen, dus laten we het nog eens bekijken.

Toen onze massa's zich verzamelden om Egypte te verlaten, terwijl het hoogtepunt van het verhaal zich zou ontfouwen, was de grote mars nog steeds een droom, en het Beloofde Land een verre reis. Moshe sprak het volk briljant toe en zei: "Herinner u deze dag. Herinner u dit huidige moment voor wat het zal betekenen voor uw nog ongeboren kinderen."

Mozes vertelde ons niet dat we ervoor moesten zorgen dat onze kinderen zouden weten hoe Egypte ons onderdrukte. Hij vertelde ons niet dat we het lijden en trauma dat we hadden overleefd nooit mochten loslaten. Hij zei niet: "Vergeet nooit de pijn van Farao's zweep!" Hij vertelde ons dat we de dag dat we dat allemaal achter ons lieten, moesten 'herinneren'.

Hij vertelde ons, met andere woorden, dat herdenking van het verleden helemaal niet over het verleden gaat. Het gaat over de toekomst. Het is een verhaal dat we onze kinderen vertellen, zodat ze weten wie ze zijn en onze visie verder kunnen dragen.

Als de volwassenen het verhaal vergeten

Medelijden daarentegen gaat helemaal over het verleden. En het begraaft ons daar.

Soms, zelfs op scholen of in Joodse musea, is het eerste wat je ziet een enorme muurschildering met skeletten en uitgehongerde figuren achter prikkeldraad. Soms maken ze dit als de blikvanger van het Jodendom voor de jeugd. Mensen die de leiding hebben, denken dat dit de beste manier is om de jongere generatie te inspireren om goede Joden te zijn. Maar in mijn opvatting is het meer materiaal voor nachtmerries.

En het prikkelt ons allemaal met een vraag die diep van binnen kriebelt, maar die nooit wordt uitgesproken: Waarom zou ik deel willen uitmaken van een lijdend, vervolgd volk, een volk dat gepresenteerd wordt als dorre botten achter prikkeldraad?

De volwassenen waren het verhaal duidelijk vergeten. De glorie van de bevrijding uit Egypte, de belofte om terug te keren naar het land dat Avraham, Yitschak en Yaacov hadden betreden, het verbond met de Schepper van Hemel en Aarde om een heilige natie te zijn - alles was in de prullenbak van legende en mythologie gegooid.

Het enige wat de verantwoordelijken nog te bieden hebben is zinloos lijden. Omdat ze vastzitten in het verleden.

Betar en dankbaarheid tonen

Hoe moeten Joden dan een bloedbad herdenken?

Een van de gruwelijkste massamoorden op Joden, onder de meest rampzalige omstandigheden, was de Romeinse slachting van de grote stad Betar. Die vond 52 jaar na de verwoesting van Jeruzalem en de vernietiging van de Tweede Tempel plaats.

De Talmoed van Jeruzalem schetst een beeld van Romeinse steun die wreed het bloed van elke man, vrouw en kind vergoot tot hun paarden er tot aan hun neusgaten in stonden. Het was een berekenende maatregel van het Rijk om niet alleen de opstand van Bar Kochba te onderdrukken, maar ook om de laatste gloeiende sintels van hoop voor onze natie te doven. Maar dat gebeurde niet. Dat kun je toeschrijven aan de wijsheid en vooruitziende blik van onze wijzen destijds.

De Talmoed legt uit: Keizer Hadrianus verbood de Joden wreed om de lijken van Betar te begraven. Pas jaren later gaf keizer Antoninus, een genereuze monarch, toestemming. Wonderbaarlijk genoeg waren de lichamen niet ontbonden.

Tot dan toe werden er slechts drie zegeningen gereciteerd na een maaltijd. Nu voegden de wijzen van Yavneh er een vierde aan toe, om G-d te bedanken voor het conserveren van de lichamen en zodat ze een fatsoenlijke begrafenis konden krijgen.

Hoe herdenken we het bloedbad van Betar in onze gebeden? Elke keer dat we G-d danken voor het voedsel en het goede land dat Hij ons heeft gegeven, voegen we een lange zegen toe waarin we G-d prijzen, "die goed is en goed doet."

Wat met onze tranen? Onze afschuw? Wat met onze woede over G-d—als Hij zo goed is, hoe heeft Hij dan zoiets laten gebeuren?

Ze zetten dat allemaal opzij. Omdat ze wisten dat het bestaan van de natie op het spel stond. Tranen en verontwaardiging hebben hun plaats, maar ze zullen een volk niet redden van uitsterven. Dankbaarheid voor elk sprankje hoop wel.

Onze wijzen wisten: als je het verhaal vertelt, bedenk dan wat je kinderen zullen horen.

Rouwen om de toekomst

Ik ga zelfs zo ver om te zeggen dat we helemaal geen tragedie herdenken. Niet op de manier waarop de klassieke historici, te beginnen met Herodotus, dachten over geschiedenis. Namelijk als een verslag van heldendom en dapperheid, lijden en tragedie, "waarbij de tijd niet de kleur mag krijgen van wat de mens tot stand heeft gebracht." Of zoals Ranke zich geschiedenis voorstelde als "precies wat er is gebeurd."

Wij herdenken het verleden nooit omwille van het verleden. Wij herdenken het verleden met een doel: voor de toekomst die het zal brengen. Dat is de gehele zorg van alle boeken van de profeten, ja, de gehele Tenach.

Hoe zit het met Tisha B'Av?

Op de dag dat de Tempel twee keer in de geschiedenis werd verwoest, eerst door de Babyloniërs en daarna door de Romeinen, zitten we op de grond, vasten en lezen we klaagzangen. We vermijden elke activiteit die vreugde brengt, inclusief elke Torastudie die niet over de verwoesting gaat. We reciteren klaagzangen die zijn gecomponeerd na de massamoorden van de kruistochten, omdat de Joden uit die tijd hun problemen zagen als een resultaat van onze ballingschap. Om dezelfde reden reciteren sommigen klaagzangen die zijn gecomponeerd na de Holocaust.

Niettemin heeft Tisha B'Av niets te maken met het herdenken van het verleden. Het gaat volledig over het hier en nu. En hetzelfde geldt voor alle vastendagen van de kalender.

De wijzen van de Talmoed zeggen: "Als de Tempel niet in jullie dagen is herbouwd, had hij net zo goed in jullie dagen vernietigd kunnen worden." Zolang we geen spirituele kern hebben, blijven we een volk dat op zoek is naar onze eigen ziel. Dat is de kern van onze ballingschap - ballingschap uit onze authentieke staat van zijn.

Dat zit ook in de kern van elke tragedie die ons is overkomen, en daarom verzamelen we alle rouw om al die gebeurtenissen op één dag. Alles draait om die zoektocht naar onze verloren ziel.

Waarom zouden we anders de Westelijke Muur in Jeruzalem bezoeken? De rest van de wereld bezoekt hun historische bezienswaardigheden om te zien wat er is. Wij bezoeken deze om te zien wat er ontbreekt.

Op Tisha B'Av voelen we de pijn van dat verlies meer dan op welke andere dag dan ook, alsof de Romeinse legioenen Jeruzalem voor onze ogen in brand staken. Pijn heeft een doel. Het is een signaal dat er iets mis is en genezen moet worden.

Op Tisha B'Av stoppen we met het maskeren van onze pijn, pellen we de verbanden van afleidingen af en stellen we onszelf volledig bloot aan de pijn van een gedeelde innerlijke leegte. We voelen het verlies van iets dat essentieel is voor ons volk als geheel en voor ieder van ons als individu, en keren terug naar onszelf.

Zoals de Rebbe, Rabbi Menachem M. Schneerson, het ooit zei:

Stel je de scène voor: ze steken de Heilige Tempel in brand. Ernaast staat een Jood – een normale emotieloze Jood, een volkomen stenen Jood – die getuige is van de vernietiging terwijl deze plaatsvindt. Hij zou ongetwijfeld zijn hele wereld op zijn kop zetten om er alles aan te doen om het te stoppen!

Onze Tora, de Tora van de waarheid, de Tora die het leven leidt, zegt: Zet vandaag je wereld op zijn kop!

Ironisch, maar aangrijpend: Tisha B'Av wordt een mo'ed genoemd — wat betekent: een feestdag of speciale tijd. Voor mij voelde het altijd surrealistisch incongruent, zelfs paradoxaal: Naast alle rouwpraktijken zijn er bepaalde praktijken die de dag markeren als een vreugdevolle dag.

De grote kabbalist, Rabbi Yitzchak Luria, legde uit dat het inderdaad een vreugdevol festival is dat nog moet uitbreken. Zodra de Moshiach komt en we onze reparatie van alles wat gebroken is, voltooiën, zullen de vastendagen van het jaar festivals worden, en Tisha B'Av zal de meest vreugdevolle van allemaal zijn.

Dit is het optimisme, de hoop en het geloof waar we al die duizenden jaren mee hebben geleefd. Bij elke ramp richten we ons op wat er vandaag dringend moet gebeuren om te herstellen wat kapot is gegaan. In elke tragedie zien we de kans op een nog vreugdevollere toekomst.

De vreugde van Yizkor

Hetzelfde geldt voor een yartzeit. We eren de herinnering aan hen die deze wereld hebben verlaten voor de volgende door de gebeden uit te spreken, wat Tora te leren namens hen en liefdadigheid te geven namens hen. We helpen hen om naar een hogere plek in de hogere wereld te klimmen door onszelf in deze wereld te verheffen.

Wij leven de Tora van het leven, en leven betekent nu iets doen voor de toekomst. De vreugde van Simchat Tora is een krachtige boodschap aan ons en onze kinderen: Wij leven. Onze Tora leeft. Wij vieren ons Jodendom, onze Tora, ons leven. Wat er ook gebeurt.

Ja, we zeggen ook yizkor, om dierbaren te herdenken die naar de volgende wereld zijn gegaan. En dat is ook met vreugde. Een plechtige vreugde, misschien, maar een diepe – de vreugde dat we onze verbinding met hen niet zijn verloren. Daarom mogen alleen degenen met een vader of moeder in de andere wereld in de synagoge blijven – omdat er voor anderen geen vreugde is, en op Jom Tov kan er alleen vreugde zijn.

Door vuur en hoog water

Het was de vooravond van Simchat Tora, 1969, en Tzvi Hersh Gansbourg had, slechts zes dagen eerder, zijn vrouw verloren aan leukemie. Hij bracht zijn vijf kinderen naar een kleine synagoge in East Flatbush en danste van vreugde, een vreugde die zelfs de meest sombere gemeenteleden aanstak, een oprechte, innerlijke vreugde die andere zielen in vuur en vlam zette.

Nadat hij de hele menigte in die shul had uitgeput, ging Tzvi Hersh verder naar 770 Eastern Parkway. Daar waren de Rebbe en zijn chassidim nog steeds bezig met de voorbereidingen voor hakafot, waarbij de Rebbe woorden van de Tora sprak met pauzes voor gezang en l'chaim. Tzvi Hersh was de man die altijd het volgende lied begon, dus alle ogen waren op hem gericht, allemaal heel bewust van wat hij had meegemaakt. Zijn sterke maar zachte stem zette een uitdagend Russisch lied in: Ik v'vodeh mi ne utonem, ik v'ogneh mi ne sgorim!

Wij zullen niet verdrinken in het water, en niet verbranden in het vuur!

De menigte, in vuur en vlam gezet door zijn vuur, schreeuwde het lied met vuur. De Rebbe staarde hem aan met een doordringende blik en sprong toen op, duwde zijn stoel naar achteren, klapte en danste op zijn plaats, en wakkerde de vlammen van elke ziel in de kamer aan. Wij, het Joodse volk, zijn de brandende struik die nooit verteerd wordt. In water verdrinken we niet. In vuur branden we niet. We zijn hier totdat alle duisternis van de wereld is verdwenen. We zullen deze Simchat Thora dansen en zingen totdat de hele wereld met ons danst.

Gedachte voor Rosj Hasjana:

Over welk bijenproduct zegenen we op Rosj Hasjana-avond?

(Nee, geen honing. We zegenen niet over honing.) Antwoord: Appel.

Een appel komt van een bij? Ja, inderdaad. Een appelboom kan geen appels produceren zonder bijen, maar de bijen zelf hebben er geen idee van dat ze de vitale taak uitvoeren die kruisbestuiving heet. Het gaat ongeveer zo. Terwijl de nietsvermoedende bij nectar van een bloem eet, blijft er stuifmeel aan zijn pootjes en vleugels hangen. De bij gaat dan naar een andere boom om meer nectar te halen. Een deel van het stuifmeel valt eraf en komt toevallig op de juiste plek van de tweede bloem terecht om die te bestuiven en uiteindelijk tot vrucht te laten uitgroeien.

De bij dacht dat ze gewoon aan het lunchen was. Het stuifmeel dat aan zijn poten bleef hangen was niet meer dan een ongewenste last. Niemand zou ooit hebben geraden dat het ontluikende fruit dat weken later verschijnt, allemaal te danken is aan de bij.

Wij zijn soms net als die bij. We denken dat we honing maken, terwijl we eigenlijk appels maken. Er is het leven waar we druk mee zijn, onze bewuste wereld, de dingen die we denken gedaan te moeten krijgen, - en dan is er nog het enorme mysterieuze web waar we deel van uitmaken en waar we aan bijdragen zonder dat we het doorhebben, de kettingreacties die we veroorzaken waar we ons niet bewust van zijn.

Aan de Rosj Hasjanatafel eten we appels en honing. Als een nieuw jaar aanbreekt, erkennen we dat we maar een heel klein deel van het grote geheel zien. De meeste dingen die in ons leven gebeuren zijn voor ons onlogisch, maar niets is willekeurig. Elke gebeurtenis, elke interactie, elk gesprek en elke ervaring maken deel uit van een groots goddelijk plan. Alles gebeurt op G-d's woord. Het is onze bedoeling om honing te maken en het is G-d's bedoeling dat we ook appels maken.

Inderdaad, het woord voor bij in het Hebreeuws is 'Devorah', wat kan worden gesplitst in Devar Heh - "het woord van G-d". Dus, als je ooit het gevoel hebt dat je vleugels gebukt gaat onder een ongewenste last, bedenk dan dat je iemands bloem aan het kruisbestuiven bent. Er zal een prachtige vrucht ontspruiten uit jouw gezwoeg, of je het nu ziet of niet. Het is bedoeld om bij te dragen.

Samen met mijn vrouw Mussi en onze kinderen wens ik jullie toe dat het komende jaar 5785 jullie BESTE JAAR WORDT!

Rabbin Shneur Shusterman

Help Chabad Lelystad met groeien!

Wilt u ons helpen ons werk voort te zetten om zo de Joodse gemeenschap in Lelystad te laten groeien en bloeien? Overweeg dan om eenmalig of maandelijks een gift te doen. Uw gift is fiscaal aftrekbaar.

Stichting Chabad Lelystad
IBAN: NL40ABNA0126963916
Alvast hartelijk dank.

**Stichting Chabad Flevoland
wensst u**

*Sjana Tova
oemetoeka*

**Een goed en
zoet jaar 5785!**

